

از جمله متغیرهایی که پژوهشگران حیطه روانشناسی در دهه های اخیر بدان توجه داشته اند، هوش و ابعاد آن است. بدون شک هوش در همه ابعاد زندگی نقش مهم و انکارناپذیری دارد. در کل پژوهشگران هوش را ظرفیت کسب دانش، قدرت تفکر استدلال انتزاعی و توانایی حل مسئله تعریف می کنند.

هوش اخلاقی به عنوان یک مفهوم جدید در سالهای اخیر در متون پژوهشی روانشناسی و مدیریت رواج یافته است. این مفهوم یکی از ابعاد هوش است که می تواند چهارچوبی را برای عملکرد صحیح انسانها فراهم آورده و به عنوان یک عامل پیش بینی کننده رفتار محسوب گردد.

هوش اخلاقی بر این نکته تاکید دارد که اصول اخلاقی حاصل وراثت نیست بلکه افراد یاد می گیرند که چگونه خوب باشند و به مثابه یک راهنما برای رفتار و اعمال انسان عمل نموده و او را یاری می کند که اعمال هوشمندانه و بهینه ای داشته باشد. هوش اخلاقی باعث شکل گیری کارهای تیمی قوی و افزایش بهره وری شده و مانع انجام اعمال مجرمانه می شود و دستورالعمل های اخلاقی را وارد تصمیم گیری ها کرده و نیز برنامه ای برای ارزیابی نیازهای اخلاقی تدوین می کند. هوش اخلاقی تصویر مثبت را در ذهن انسان شکل می دهد و به وجود آمدن شناخت و حساسیت نسبت به مسائل اخلاقی کمک می کند و باعث سازماندهی رفتارها در رویارویی با بحرانها می گردد.

اهمیت هوش اخلاقی در سازمانها

در عصر حاضر دغدغه و نگرانی مدیران بروز مشکلات و مسائل پیچیده ایست که در اثر رعایت نشدن اصول اخلاقی توسط زیردستان به وجود می آید. در این زمینه موثرترین پدیده ای که می تواند یاور مدیران و راهگشای مسائل و مشکلات باشد، هوش اخلاقی است. بر اساس شواهد بسیاری هوش اخلاقی نقش مهمی در موفقیت سازمان ایفا می کند. هنگامی که رهبر پیوسته صادق باشد و همراه با اصول و ارزشهای اخلاقی عمل کند، نوعا عملکرد بالایی را ایجاد می کند.

اهمیت هوش اخلاقی در مراکز درمانی

امروزه بیمارستانها به صورت فزاینده ای خود را درگیر مسئله ای می بینند که آن را معمای اخلاق می نامند. بیمارستانها در دنیای پویا و پرمخاطره امروزی برای اینکه بتوانند بقای خود را تحکیم بخشند، باید مدیران و کارکنان خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی و فراگیری هوش اخلاقی نماید. چرا که رعایت آن باعث دلگرمی کارکنان و به تبع آن افزایش

کیفیت خدمات و در نهایت جلب رضایت بیماران و تثبیت بقای بیمارستانها خواهد شد.

مولفه های هوش اخلاقی

۱- درست کرداری

درست کرداری ایجاد هماهنگی بین آنچه که به آن باور داریم و آنچه که به آن عمل می کنیم می باشد. به عبارت دیگر انجام آنچه که می دانیم درست است و گفتن حرف راست در تمام زمانها. کسی که هوش اخلاقی بالایی دارد، به شیوه ای که با اصول و عقایدش سازگار باشد، عمل می کند.

۲- مسئولیت پذیری

کسی که هوش اخلاقی بالایی دارد، مسئولیت اعمال و پیامدهای آن اعمال، همچنین اشتباهات و شکست های خود را نیز می پذیرد. گلاسرو، مسئولیت را با سلامت روانی ارتباط می دهد و معتقد است که هر قدر افراد مسئولیت پذیری بیشتری داشته باشند از لحاظ سلامت روانی سالم تر هستند و بالعکس. همچنین افراد با هوش اخلاقی بالا از مسئولیت پذیری بالاتری برخوردارند.

۳- دلسوزی

دلسوزی، توجه به دیگران است و دارای تاثیر متقابل است. اگر نسبت به دیگران مهربان و دلسوز بودیم، آنان نیز در زمان نیاز با ما همدردی می کنند و مهربان خواهند بود. دلسوزی پایه ای برای توان احساس آنچه دیگران احساس می کنند و ایجاد مبنایی پایدار برای عمل دسته جمعی است. دلسوزی احساس اعتماد را افزایش می دهد.

هوش اخلاقی،

ماهیت و ضرورت آن

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی شاهرود

۷- قدرشناسی

قدرشناسی پایه‌ای برای روابط سالم بین شخصی، با وضع هنجارهایی از احترام و توجه مثبت به نیازها و کمک دیگران ایجاد می‌کند. بررسی‌ها نشان داده‌اند که قدردانی، هم در فرد قدردانی شونده و هم در فرد قدردانی کننده، رضایت از رابطه را پیش بینی می‌کند.

- کسی دارای هوش اخلاقی است که از باورهای اخلاقی راسخ و قوی و توانایی عمل کردن به آنها برخوردار باشد، به گونه‌ای که فرد به شیوه‌ای صحیح و محترمانه رفتار کند.
- در دنیای امروز، تنها مدیران و کارکنانی با هوش اخلاقی بالا می‌توانند در سازمان اعتماد و تعهد ایجاد کنند که مبنایی برای تجارت گسترده و درست است.

منبع:

- ۱- محسن گل‌محمدیان، ناصر بهروزی و پریسا یاسمی نژاد. "هوش اخلاقی، ماهیت و ضرورت آن". مجله اخلاق پزشکی ۳۳، ۹: ۱۲۱-۱۴۲.
- ۲- پونه یوسفی و حسین حشمتی. "هوش اخلاقی و جایگاه این مفهوم در حرفه پرستاری". مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی ۶۵-۷۳.

۴- بخشش

بخشیدن، آگاهی از عیوب خود و تحمل اشتباهات دیگران است. بخشش اجازه رها کردن احساس و عقاید ما است، در مورد آنچه دیگران باید انجام بدهند. زمانی که دیگران را می‌بخشیم، زندگی در روابط سالم‌تر با دیگران را انتخاب می‌کنیم. بخشودن یک فضیلت اخلاقی است که در برابر خطای دیگران انجام می‌شود و قابل آموزش دادن است. هرچند انتقام گرفتن پاسخ طبیعی انسان در برابر خطای دیگران است، اما بخشش شاه راه سلامت روانی است.

۵- خدمت

خدمت رسانی به دیگران، در فکر، احساس و عمل، یک جو مولد ایجاد می‌کند که ارتباطات را با درجه بالایی از حالات انسانی بسط می‌دهد، نه اینکه روابط عمدتاً با ارزش‌های ابزاری هزینه‌های معاملاتی و مبادله شکل بگیرد.

۶- تواضع و احترام به دیگران

افراد اخلاق مدار به دیگران احترام می‌گذارند: وظیفه هر کس آن است که با دیگران به گونه‌ای احترام آمیز رفتار کند و برای دیگران فقط به خاطر خودشان، احترام قائل شود نه به خاطر هدف دیگری، یعنی از احترام گذاشتن فرد به عنوان ابزاری برای دستیابی به هدفی دیگر بهره نگیرد. دستیابی به این مقصود، زمانی میسر است که به ارزش و تصمیمات دیگران احترام بگذاریم. در جایی که چنین رفتاری رخ نمی‌دهد، فرد خود را در مقام بردگی و خدمت به تحقق سایرین می‌یابد. شکل عملی احترام به افراد، با همدلی، هم‌احساسی و گوش دادن به خود است که به ارزش‌ها و سعه صدر داشتن‌ها در برابر دیدگاه‌های متفاوت تجلی می‌یابد.